

Erfgoedinspectie
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Inspectierapport Teylers Museum

Samenvatting

Dit inspectierapport betreft het collectiebeheer van Teylers Museum. De collectie is eigendom van Teylers Stichting. Het museum is op grond van de Erfgoedwet belast met het beheer van de collectie en ontvangt hiervoor subsidie van het Ministerie van OCW. Hieruit volgt dat het museum dient te voldoen aan de wettelijke beheernormen.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de inspectie naar het planmatig beleid, de registratie, het behoud, de veiligheidszorg en de administratieve organisatie met betrekking tot de collectie. Ook is verslag gedaan van de zichtbaarheid van de collectie.

De Erfgoedinspectie komt tot de volgende conclusies:

Het beleid voor het beheer en behoud van de collectie is actueel, maar mist een planmatige uitvoering. Hierdoor doet de kans zich voor dat gestelde beleidsdoelen niet (tijdig) worden gerealiseerd.

Op onderdelen schiet de registratie en het behoud van de collectie tekort. Dit doet zich vooral voor bij de wetenschappelijke collecties. Ook de digitalisering en ontsluiting van enkele wetenschappelijke collecties vertoont een achterstand ten opzichte van de kunstcollecties.

De veiligheidszorg voor de collectie is op orde wat betreft de collectiehulpverlening bij calamiteiten. Het ontbreken van een actuele analyse voor de veiligheidsrisico's kan er toe leiden dat eventuele risico's onvoldoende worden beheerst.

Op grond van deze conclusies doet de Erfgoedinspectie de volgende aanbevelingen:

- Draag zorg voor verbeteringen in het voeren van een planmatig beleid.
- Stel een programma vast voor de uitvoering van de gestelde doelen in het collectiebeleid dat inzicht biedt in de beoogde realisatietermijnen en de hiervoor benodigde middelen. Leg hierbij een accent op verbeteringen in het beheer en de ontsluiting van de wetenschappelijke collecties.
- Voorzie in een analyse van de veiligheidsrisico's voor de collectie en betrek dit in het beleid voor de veiligheidszorg.

Inhoud

	Samenvatting	3
1	Inleiding	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Onderwerp en vraag—6	
1.3	Inspectiemethode—6	
1.4	Opzet van het rapport—6	
2	Overzicht van conclusies en aanbevelingen—7	
2.1	Planmatig beleid—7	
2.2	Registratie—7	
2.3	Behoud—7	
2.4	Veiligheidszorg—7	
2.5	Zichtbaarheid—8	
2.6	Administratieve organisatie—8	
3	Planmatig beleid—9	
3.1	Inleiding—9	
3.2	Beleid—9	
3.3	Planmatige uitvoering—9	
4	Registratie—11	
4.1	Inleiding—11	
4.2	Bevindingen—11	
4.3	Conclusies—12	
4.4	Aanbevelingen—12	
5	Behoud—13	
5.1	Inleiding—13	
5.2	Bevindingen—13	
5.3	Conclusies—14	
5.4	Aanbevelingen—14	
6	Veiligheidszorg—15	
6.1	Inleiding—15	
6.2	Bevindingen—15	
6.3	Conclusies—15	
6.4	Aanbevelingen—16	
7	Zichtbaarheid—17	
7.1	Inleiding—17	
7.2	Bevindingen—17	
7.3	Conclusies—17	
7.4	Aanbevelingen—17	
8	Administratieve organisatie—18	
8.1	Inleiding—18	
8.2	Bevindingen—18	
8.3	Conclusies—18	
8.4	Aanbevelingen—18	

Bronnen—19

Lijst van gesprekspartners—19

Lijst van documenten—19

Profiel Teylers Museum—20

Colofon—21

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Per 1 juli 2016 is de Erfgoedwet van kracht. In deze wet zijn de normen vastgelegd voor het beheer van de rijkscollectie. Een aantal normen is uitgewerkt in de Regeling beheer rijkscollectie en subsidiëring museale instellingen. Ook museale instellingen met een andere collectie en waarvan het beheer door de overheid is gesubsidieerd, vallen onder de reikwijdte van de Erfgoedwet. Het gaat om zeven museale instellingen die hierdoor voor het eerst onder het toezicht van de Erfgoedinspectie vallen. Teylers Museum is één van deze instellingen. Voor de Erfgoedinspectie geeft dit aanleiding om de instellingen in de periode 1 juli 2016-1 juli 2017 te inspecteren. De inspecties zijn te beschouwen als nulmeting.

1.2 Onderwerp en vraag

De wettelijke beheernormen richten zich op het voeren van een planmatig beleid, de registratie, het behoud, de veiligheidszorg en de administratieve organisatie met betrekking tot de collectie. Ook moet de toegankelijkheid van de collectie voor het publiek worden bevorderd.

Om te beoordelen of Teylers Museum voldoet aan de wettelijke beheernormen is op 13 en 15 december 2016 een inspectie uitgevoerd.

1.3 Inspectiemethode

Een inspectie bestaat uit een documentenanalyse en een locatiebezoek. De documentenanalyse richt zich bijvoorbeeld op beleidsdocumenten, uitvoeringsplannen, protocollen en controleverslagen. Waar beschikbaar is gebruik gemaakt van actuele rapportages van het Museumregister.

Een belangrijke bron is de Monitor Erfgoedinspectie (monitor). Dit is een tweejaarlijkse digitale vragenlijst gericht aan de museale beheerders van de rijkscollectie. De monitor is een instrument voor zelfevaluatie en voor het toezicht van de Erfgoedinspectie. In het kader van deze inspecties is de museale instellingen verzocht deze vragenlijst in te vullen.

Het locatiebezoek bestaat uit het voeren van gesprekken en een praktijktoets. Gesprekken worden gevoerd met de directeur en de direct verantwoordelijke(n) voor het collectiebeheer. Onderdeel van de praktijktoets is een binomiale steekproef op de collectieregistratie. Hiermee kan een 90% betrouwbare uitspraak worden gedaan op de kwaliteit van de collectieregistratie. Verder toetst de Erfgoedinspectie tijdens een rondgang door de tentoonstellings- en depotruimten een aantal feitelijke beheeraspecten, zoals de bewaaromstandigheden en veiligheidsmaatregelen. De conceptrapportage is ter verificatie van de bevindingen voorgelegd aan de geïnspecteerde instelling, waarna de opmerkingen zijn verwerkt in het eindrapport.

1.4 Opzet van het rapport

Hoofdstukken 2 geeft een overzicht van de conclusies en aanbevelingen. De hoofdstukken 3 t/m 7 hebben betrekking op de inhoudelijke onderwerpen. Ieder hoofdstuk begint met een introductie van het betreffende onderwerp, gevolgd door de bevindingen, conclusies en aanbevelingen. Ten slotte bevat het rapport een bronnenoverzichten en een profiel van het museum.

2 Overzicht van conclusies en aanbevelingen

Hieronder treft u een samenvatting aan van de conclusies en aanbevelingen in de navolgende hoofdstukken van het rapport.

2.1 Planmatig beleid

Conclusies

- Het museum beschikt over een actueel beleid voor het administratieve en fysieke beheer van de collectie. Het beleid geeft voldoende inzicht in de huidige situatie en te bereiken doelen ter verbetering van het beheer. De planmatige uitwerking van de in het beleid vastgestelde verbeterpunten is onvoldoende geborgd. Hierdoor is het niet inzichtelijk of de verbeteringen haalbaar zijn en op welke termijn.

Aanbeveling

- Zorg voor een planmatige uitwerking van het in 2018 te actualiseren collectiebeleid.

2.2 Registratie

Conclusies

- De collectieregistratie is op onderdelen voor verbetering vatbaar. Er is een beperkte achterstand vastgesteld in de registratie van de collectie kunst en boeken. Verder is er een achterstand in de basisregistratie van vooral de wetenschappelijke collecties, zoals de beschikbaarheid van digitale afbeeldingen en de registratie van de juridische status.

Aanbeveling

- Voer een inhaalslag uit om verbeteringen in de collectieregistratie te realiseren en leg hierbij een accent op de wetenschappelijke collecties.

2.3 Behoud

Conclusies

- In voldoende mate draagt het museum er zorg voor om schadelijke invloeden van klimaat, licht, ongedierte en vervuiling tegen te gaan. De collectie is in goede staat en wordt periodiek gecontroleerd. De opslag van de collectie boeken en tijdschriften is voor (verdere) verbetering vatbaar.

Aanbeveling

- Realiseer een structurele verbetering in de opslag van de collectie boeken en tijdschriften.

2.4 Veiligheidszorg

Conclusies

- Het museum is voldoende voorbereid op het toepassen van collectiehulpverlening bij calamiteiten. Ook is vastgesteld dat een actuele analyse van de veiligheidsrisico's ontbreekt. Hierdoor heeft het museum onvoldoende inzicht of de getroffen veiligheidsmaatregelen de risico's op schade aan- en verlies van de collectie beheerst. De melding van incidenten aan de Erfgoedinspectie is een aandachtspunt.

Aanbevelingen

- Maak een analyse van de actuele veiligheidsrisico's en betrek dit in het veiligheidsbeleid. Geef verder uitvoering aan de meldplicht in de Erfgoedwet om incidenten met de collectie te melden aan de Erfgoedinspectie.

2.5

Zichtbaarheid

Conclusies

- Het museum streeft een verdere digitale toegankelijkheid van de collectie na. Op dit moment is daarin vooral een achterstand bij de wetenschappelijke collecties. De verdere ontsluiting van de collectie is niet geborgd in een actueel informatie- en digitaliseringsbeleid. Dit kan er toe leiden dat de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen onvoldoende duidelijk zijn of niet worden gerealiseerd.

Aanbevelingen

- Voorzie in een actueel informatie- en digitaliseringsbeleid en leg het accent op een verbetering van de ontsluiting van de wetenschappelijke collecties.

2.6

Administratieve organisatie

Conclusies

- De administratieve organisatie is op onderdelen onvolledig door het ontbreken van schriftelijke procedures. Dit kan gevolgen hebben voor de continuïteit en kwaliteit van het collectiebeheer.

Aanbevelingen

- Inventariseer welke procedures voor registratie, conservering en restauratie nog dienen te worden vastgesteld in aanvulling op de bestaande procedures.

3 Planmatig beleid

3.1 Inleiding

De uitvoering van de beheertaken in het kader van de Erfgoedwet dient te zijn geborgd in vastgesteld planmatig beleid. Dit zorgt er voor dat het beheer niet ad hoc plaatsvindt, maar op basis van in het beleid vastgelegde doelstellingen die zijn gebaseerd op een actuele analyse van de beheersituatie. Realisatie van de doelstellingen vindt plaats door een planmatige uitwerking. Dit betekent dat de doelen zijn geoperationaliseerd in bijvoorbeeld een (meerjaren)planning of in projectplannen. Hierin zijn de realisatietermijnen aangegeven en de benodigde middelen, zoals de personele capaciteit.

3.2 Beleid

Het collectieplan is gedeeltelijk actueel. In samenhang met de herinrichting van de organisatie heeft het museum in 2014 het plan geactualiseerd. Hierbij is er voor gekozen de actualisering te betrekken op de geregistreerde collecties. Aan het collectieplan is het bestaande beleid toegevoegd voor de niet geregistreerde collectie historisch meubilair, het archief en de zorg voor het gebouw. Deze onderdelen maken volgens het museum onlosmakelijk deel uit van het museale ensemble¹. In 2018 wil het museum het collectiebeleid in zijn geheel actualiseren.

Het collectieplan geeft een beschrijving per collectie. Hierbij is onder andere ingegaan op de omvang en samenstelling, de waardering en ontwikkeling, gevolgd door de onderwerpen registratie, behoud en gebruik. De beschrijvingen geven een goed inzicht in de huidige situatie, de sterke en zwakke punten en de nagestreefde verbeteringen per collectie.

3.3 Planmatige uitvoering

De realisatie van de beleidsdoelstellingen is niet planmatig geborgd. Uit de inspectie blijkt dat er geen uitwerking heeft plaatsgevonden in bijvoorbeeld een uitvoeringsprogramma, planningen of plannen van aanpak. Ook waar het voornemen hiertoe in het collectieplan expliciet is vermeld, is dit niet tot stand gekomen. Het museum licht hierop toe dat het vooral heeft gezorgd voor een goede aansturing en afstemming binnen de afdelingen, door onder andere overlegstructuren. Een meer planmatige aanpak is volgens het museum de vervolgstap.

Volgens het museum is de beschikbare personele capaciteit van 7,4FTE voor het collectiebeheer niet toereikend. Dit is vermeld in de Monitor Erfgoedinspectie 2015-2016 (de monitor). Daarbij is aangegeven dat dit gevolgen heeft voor onder andere het inlopen van registratieachterstanden, het frequent uitvoeren van controles en de aanpak van het afstoten van collecties. Het museum kan het ervaren personeelstekort niet kwantitatief onderbouwen. Wel is tijdens de inspectie toegelicht dat in het verleden het beheer en behoud vooral gericht is geweest op de kunstcollecties. Ook is naar voren gebracht dat intern niet altijd de specialistische kennis beschikbaar is om achterstanden in de wetenschappelijke collecties aan te pakken.

¹ De inspectie heeft zich niet gericht op het beheer van dit bredere ensemble en zich beperkt tot de beheertaak voor de collectie in het kader van de Erfgoedwet.

Het museum voert niet alle beheertaken zelf uit. Een aantal conserverings- en restauratiewerkzaamheden is uitbesteed, zoals pestcontrol in publieke ruimten en de restauratie van schilderijen. Vrijwilligers ondersteunen in het administratieve en fysieke beheer van de collecties.

Conclusies

- Het museum beschikt over een actueel beleid voor het collectiebeheer in het kader van de Erfgoedwet. Het beleid geeft voldoende inzicht in de huidige situatie en te bereiken doelen ter verbetering van het beheer.
- De uitvoering van de in het beleid vastgestelde verbeterpunten is onvoldoende geborgd door een planmatige uitwerking. Hierdoor is het niet inzichtelijk of de verbeteringen haalbaar zijn en op welke termijn en welke middelen nodig zijn voor het beheer en de realisatie van verbeteringen.

Aanbevelingen

- Zorg voor een planmatige uitwerking van het in 2018 te actualiseren collectiebeleid.

4 Registratie

4.1 Inleiding

De registratie van een aantal basisgegevens van de museale cultuurgoederen is voorwaarde voor goed collectiebeheer. In de registratie zijn ten minste opgenomen gegevens met betrekking tot de identificatie, de juridische status, de standplaats en de conditie van de cultuurgoederen.

De beheerder hanteert een geautomatiseerd registratiesysteem dat aansluit op het systeem van de minister. In 2020 moet dit zijn gerealiseerd.

4.2 Bevindingen

Het museum hanteert meerdere systemen voor het registreren van de collectie.

In het registratiesysteem Adlib Museum zijn de kunstcollectie, de fossielen- en mineralencollectie en de instrumentencollectie geregistreerd.

De numismatische collectie is in het registratiesysteem Filemaker Pro geregistreerd.

Dit systeem is volgens het museum meer toegesneden op het registreren van numismatische collecties. Het museum streeft er naar om de registratiegegevens van de numismatische collectie ook in Adlib Museum in te lezen. Op ca. 15% na (3.000 van de 19.000 objecten) is dit gerealiseerd.

De boekencollectie is geregistreerd in het registratiesysteem Adlib Bibliotheek.

De geregistreeerde collecties zijn ten dele ontsloten via de Digitale Collectie Nederland. Van ruim 68.000 objecten is informatie uit de collectieregistraties beschikbaar.

Nagenoeg de gehele collectie is geregistreerd in de hiervoor genoemde systemen. Bij een aantal dozen met verworven collecties prenten en tekeningen is dit nog niet het geval. De dozen bevinden zich op een vaste standplaats in het kunstdepot. Registratie vindt plaats als capaciteit beschikbaar is. Van een aantal verworven collecties moet het museum nog vaststellen of deze definitief in de museumcollectie worden opgenomen en in de registratie worden ingeschreven. Verder zijn tijdens de inspectie ook enkele dozen met boeken aangetroffen waarvan het museum nog moet vaststellen of deze aan de collectie worden toegevoegd en in de registratie worden ingeschreven. Deze boeken bevinden zich in de geologiekamer.

De bevindingen uit de steekproef van de Erfgoedinspectie op de basisregistratie² van de collectie verschillen per deelcollectie. Van de kunst- en numismatische collectie is de basisregistratie op orde, met uitzondering van de registratie van de actuele fysieke staat. Bij de wetenschappelijke collecties zijn meerdere tekortkomingen in de basisregistratie vastgesteld:

- Bij de collecties fossielen en mineralen ontbreekt een digitale afbeelding in de registratie, hetgeen identificatie bemoeilijkt. Ook ontbreekt bij de meeste objecten in deze collecties de registratie van de juridische status en de actuele fysieke staat. Bij de collectie mineralen is geconstateerd dat de geregistreeerde standplaats niet altijd actueel is. Een systematische controle op de geregistreeerde standplaatsen ontbreekt bij de wetenschappelijke collecties.
- Bij de collectie instrumenten is de basisregistratie op orde, met uitzondering van registratie van de actuele fysiek staat.

² Registratie van identificerende gegevens, de actuele standplaats, de juridische status en de actuele fysieke staat

- Bij de boekencollectie zijn identificerende gegevens en de standplaats geregistreerd. Ook hier ontbreekt de registratie van de juridische status en de actuele fysieke staat van de objecten.

Schematisch zijn de bevindingen als volgt weer te geven:

Collectie	identificatie	standplaats	Juridische status	Fysieke staat
Kunst	ja	ja	ja	ten dele
Numismatiek	ja	ja	ja	nee
Instrumenten	ja	ja	ja	nee
Fossielen en mineralen	Ja, met uitzondering van digitale afbeeldingen.	Ja, bij enkele objecten niet actueel	beperkt	nee
Boeken	ja	ja	nee	nee

4.3

Conclusies

- Er is een beperkte achterstand in het inschrijven van verworven collecties kunst en boeken in de collectieregistratie. Het risico op vermissingen als gevolg hiervan is gering.
- Op onderdelen schiet de basisregistratie tekort, vooral bij de wetenschappelijke collecties. Ook ontbreekt bij de wetenschappelijke collecties een systematische standplaatscontrole.

4.4

Aanbevelingen

- Draag zorg voor de selectie en inschrijving in de collectieregistratie van verworven kunstcollecties en boeken en stel een streefdatum vast waarop dit moet zijn voltooid.
- Voer een planmatige inhaalslag uit om op onderdelen de (basis)registratie van vooral de wetenschappelijke collecties te verbeteren.

5 Behoud

5.1 Inleiding

Door er voor zorg te dragen dat de collectie in goede staat blijft wordt deze ook voor volgende generaties behouden. Passende bewaaromstandigheden voor de collectie zijn daarbij van belang. Wat passend is is maatwerk. Dit hangt samen met de aard en het gebruik van de collectie en met het gebouw.

Passende bewaaromstandigheden worden beïnvloed door de inrichting van ruimten waar cultuurgoederen zich bevinden, door klimaat- en lichtbeheersing en door het tegengaan van biologische en chemische aantasting en vervuiling. In voorkomende situaties dient verval te worden tegengegaan of te worden hersteld door conservering en restauratie van de museale cultuurgoederen.

5.2 Bevindingen

De collectie van het museum is opgesteld en opgeslagen in geklimatiseerde en niet-geklimatiseerde ruimten. Het museumgebouw is, op de tijdelijke tentoonstellingsruimtes na, niet-geklimatiseerd. Naast de tentoongestelde collecties bevindt zich hier ook op verschillende locaties een deel van de opgeslagen collectie boeken en tijdschriften, bijvoorbeeld in het zolderdepot. Het depot in het gebouw Zegelwaarden is wel geklimatiseerd. Dit geldt ook voor het externe depot van een verhuisbedrijf, waar ook een deel van de boekencollectie is opgeslagen. De numismatische collectie is opgeslagen in het kantoorgedeelte van het gebouw Zegelwaarden, dat niet is geklimatiseerd. In het kantoorgedeelte bevinden zich ook vitrines, onder andere met mineralen.

Het museum hanteert streefwaarden voor het binnenklimaat die zijn afgestemd op de mogelijkheden van het gebouw en de gemengde samenstelling van de collectie. Voor de geklimatiseerde ruimten is de streefwaarde voor de relatieve vochtigheid 48-52% en voor de niet-geklimatiseerde ruimten 40-60%. Deze streefwaarden zijn niet beleidsmatig vastgelegd en tijdens de inspectie toegelicht.

Met een vaste frequentie vinden metingen met dataloggers en het uitlezen van meetgegevens van het luchtbehandelingssysteem plaats. Zo nodig zet het museum mobiele ont- en bevochtigingsapparatuur in om het binnenklimaat in de niet-geklimatiseerde ruimten te beïnvloeden. Daarnaast merkt het museum op dat het museumgebouw en de vitrines een bufferende werking hebben op het binnenklimaat.

Dit resulteert er in dat de streefwaarden in hoofdzaak worden gerealiseerd. Dit blijkt uit overlegde meetgegevens van het luchtbehandelingssysteem en van dataloggers in niet-geklimatiseerde ruimten. In de verschillende museale ruimten en het externe depot is het binnenklimaat redelijk stabiel; er doen zich geen structurele en aanzienlijke overschrijdingen voor en geen grote en abrupte schommelingen, die een direct risico vormen voor de collectie. Hierbij merkt het museum op dat de collectie vaak al meer dan 2 eeuwen onder invloed van het heersende binnenklimaat staat, zonder dat dit duidelijk waarneembare nadelige gevolgen heeft.

Het museum neemt maatregelen om schade door daglichttoetreding tegen te gaan. Het risico op schade doet zich vooral voor bij de tentoongestelde schilderijen en prenten. Als streefwaarden hanteert het museum een lichtbelasting van 50Lux voor prenten en 200Lux voor schilderijen. Bij de inrichting van tentoonstellingen meet het museum de lichtwaarden. Het museum heeft geen meetgegevens kunnen overleggen. Maatregelen om lichtschade te voorkomen betreffen zonwering,

daglichtbeperking, de opstelling van schilderijen en prenten en het eens per 3 maanden wisselen van prenten.

De controle op- en bestrijding van knaag- en plaagdieren is gedeeltelijk uitbesteed. Een gespecialiseerd bedrijf richt zich op de publieksruimten en rapporteert de bevindingen aan het museum. Het museum neemt zelf de vitrines en de depots voor haar rekening. Monitoring en bestrijding richten zich vooral op papiervisjes en motten. Tijdens de inspectie zijn plakvalletjes in de verschillende museale ruimten aangetroffen, waarbij is opgevallen dat deze in de depotruimten ruimere tijd geleden zijn geplaatst.

De museale ruimten worden regelmatig schoongemaakt op basis van een hiertoe opgesteld schema. Bij de inspectie zijn geen tekortkomingen gesignaleerd.

De collectie is in het algemeen in goede staat. Dit geeft het museum aan in het collectieplan en uit de inspectie komt geen andere beeld naar voren. Alhoewel de actuele conditie niet uit de collectieregistratie is af te leiden, geeft het museum er blijk van de conditie van voorwerpen regelmatig te controleren. Een voorbeeld hiervan is de jaarlijkse schoonmaak en conditiecontrole van de tentoongestelde schilderijen en instrumenten. Waar zich zorgpunten voordoen doet het museum nader onderzoek of neemt maatregelen. Zo is onderzoek gedaan naar de pyrietvorming bij de fossielencollectie, die in omvang beperkt blijkt. Een ander voorbeeld is het verplaatsen van kwetsbaarder boeken uit de kerncollectie naar het geklimatiseerde depot.

Dit neemt niet weg dat het museum zich realiseert dat op enkele locaties de bewaaromstandigheden van de collectie boeken en tijdschriften nog te wensen overlaten. Dit geldt bijvoorbeeld voor het zolderdepot. Ook is de opslag bij het verhuisbedrijf naar de opvatting van de Erfgoedinspectie als een tijdelijk passende maatregel aan te merken. Het museum geeft aan dat een verdere en structurele verbetering van de opslag pas is te realiseren nadat in het geklimatiseerde depot ruimte is gecreëerd door uitplaatsing van de handbibliotheek. Ook komen volgens het collectieplan enkele delen van de collectie boeken en tijdschriften voor afstoting in aanmerking. Dit is echter nog niet opgepakt.

5.3

Conclusies

- De klimaat- en lichtbeheersing is in delen van het museum suboptimaal, maar het museum monitort het binnenklimaat voldoende en neemt maatregelen om risico's voor de collectie te beperken.
- De maatregelen voor pestcontrol en schoonmaken zijn toereikend. Het tijdig vervangen van de valletjes in de niet-publieke ruimten is mogelijk een aandachtspunt.
- De conditie van de collectie en de controle daarop is op orde. De opslag van de collectie boeken en tijdschriften is voor (verdere) verbetering vatbaar.

5.4

Aanbevelingen

- Ga na of de uitvoering van pestcontrol door het museum aanscherping behoeft. Stel hiervoor zo nodig een procedure vast.
- Realiseer op planmatige wijze een structurele verbetering in de opslag van de collectie boeken en tijdschriften.

6 Veiligheidszorg

6.1 Inleiding

Veiligheidsmaatregelen moeten de kans op schade of zelfs verlies van museale cultuurgoederen voorkomen en beperken. In het veiligheidsbeleid is voorzien in organisatorische, bouwkundige en technische maatregelen die ten minste betrekking hebben op de risico's van diefstal, vermissing, beschadiging en vernietiging van cultuurgoederen door bijvoorbeeld brand, wateroverlast of vandalisme. Maatregelen zijn gericht op preventie, detectie en bereddering. Een actuele analyse van de veiligheidsrisico's maakt inzichtelijk of in het beveiligingsbeleid extra maatregelen moeten worden genomen om de veiligheidszorg te verbeteren. Schade aan- en verlies van museale cultuurgoederen moeten worden gemeld aan de Erfgoedinspectie.

6.2 Bevindingen

Het museum heeft voorzien in een plan voor de collectiehulpverlening. Dit Collectienoodplan is actueel en vormt tezamen met het bedrijfsnoodplan en het bestuurlijk noodplan, het calamiteitenplan van het museum. De organisatie van de BHV en CHV is vervolgens uitgewerkt in een specifiek organisatieplan. Voor de CHV beschikt het museum onder andere over telefoonlijsten, prioriteitenlijsten en handelingsinstructies. Ook investeert het museum in interne en externe trainingen gericht op praktische kennis en vaardigheden.

Plannen en theoretische kennis en vaardigheden worden periodiek geoefend. Het museum heeft een oefenschema BHV en CHV voor de periode 2016-2020 vastgesteld. De oefeningen zijn gericht op evacuatie en op andere calamiteiten met de collectie. Van iedere oefening wordt een evaluatieverslag opgesteld.

Een actuele analyse van de veiligheidsrisico's ontbreekt. Dit geeft het museum aan in de monitor en tijdens de inspectie is dit bevestigd. Uit beschikbare informatie en visuele waarneming tijdens de inspectie blijkt dat het museum beschikt over uiteenlopende veiligheidsvoorzieningen van organisatorische, bouwkundige en elektronische aard. Ook maakt het museum deel uit van veiligheidsnetwerken. Door het ontbreken van een risicoanalyse is echter niet inzichtelijk of deze maatregelen de risico's voor de collectie voldoende tegengaan.

De afgelopen twee jaar hebben zich vier incidenten voorgedaan met de collectie. Dit geeft het museum aan in de monitor. Deze incidenten zijn van uiteenlopende aard, zoals schade door transport en een onopzettelijke beschadiging. Het museum registreert incidenten en stelt per incident een evaluatieverslag op, op basis waarvan zo nodig het noodplan wordt bijgesteld. Incidenten worden niet gemeld in de centrale incidentenregistratie DICE van de RCE.

6.3 Conclusies

- De collectiehulpverlening is op toereikende wijze ingevuld met plannen, organisatorische maatregelen en met praktijkoefeningen.
- Het museum geeft er blijk van een adequaat niveau van veiligheidsvoorzieningen na te streven. Onvoldoende kan echter worden vastgesteld of deze voorzieningen de risico's voor de collectie voldoende wegnemen, doordat een actuele analyse hiervan ontbreekt.

- Het museum gaat adequaat om met de registratie en evaluatie van incidenten. Melding van incidenten vindt nog niet plaats aan de RCE of de Erfgoedinspectie.

6.4

Aanbevelingen

- Actualiseer de analyse van de veiligheidsrisico's en stel vast of het veiligheidsbeleid toereikend is.
- Meldt incidenten met de collectie, bij voorkeur via DICE (RCE), aan de Erfgoedinspectie.

7 Zichtbaarheid

7.1 Inleiding

Collecties moeten zo veel mogelijk toegankelijk worden gemaakt voor het publiek. De beheerder stelt de collectie en informatie over de collectie op fysieke en digitale wijze open voor onderscheiden doelgroepen. De beheerder bevordert collectiemobiliteit en bruikleenverkeer. Maatregelen ter bevordering van de toegankelijkheid kunnen zijn neergelegd in bijvoorbeeld een presentatie-, informatie- en/of onderzoeksplan, jaarplan of activiteitenplan.

7.2 Bevindingen

Op meerdere manieren zet het museum zich in om de collectie fysiek aan het publiek te tonen. Naast de historische vaste presentatie van het museum organiseert het museum jaarlijks meerdere tijdelijke tentoonstellingen. Vanaf 2016 betreft dit twee tentoonstellingen, in principe met afwisseling tussen kunsthistorische en wetenschapshistorische onderwerpen. Ook toont het museum collectie in het Museum Nemo in Amsterdam. In het collectieplan is het bruikleenbeleid bij de verschillende collecties beschreven.

Het museum streeft een toename van de digitale toegankelijkheid van de collectie na. Hiervoor zoekt het museum aansluiting bij De Nationale Strategie Digitaal Erfgoed en maakt gebruik van de Digitale Collectie Nederland en Europeana. Op de in 2015 vernieuwde website van het museum verwacht het museum in 2020 minimaal 70.000 objecten te hebben ontsloten. Thans zijn ruim 55.000 objecten te raadplegen. De mate van ontsluiting en de beschikbaarheid van digitaal beeldmateriaal verschilt per collectie. De kunst- en numismatische collectie zijn beter ontsloten dan de collecties fossielen en mineralen.

Het informatiebeleidsplan en plan van aanpak digitalisering uit 2010 zijn niet actueel. Dit heeft het museum tijdens de inspectie aangegeven. De verdere digitalisering en ontsluiting van de collectie wordt volgens het museum vooral pragmatisch aangepakt. Digitalisering vindt bijvoorbeeld plaats bij een projectmatige aanpak van deelcollecties, waarbij ook met experts een waardering van objecten plaatsvindt en controles worden uitgevoerd. Ook vindt bij gelegenheid het beschrijven van objecten van een deelcollectie plaats als hiervoor specifieke kennis beschikbaar is via stageplekken.

7.3 Conclusies

- Het museum bevordert de fysieke en digitale toegankelijkheid van de collectie. Er is nog een achterstand in het ontsluiten van de wetenschappelijke collecties.
- Het ontbreken van een actueel beleidskader en planmatige aanpak kunnen er toe leiden dat de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen onvoldoende duidelijk zijn of niet worden gerealiseerd.

7.4 Aanbevelingen

- Voorzie in een actueel informatie- en digitaliseringsbeleid.

8 Administratieve organisatie

8.1 Inleiding

De beschrijving van de administratieve organisatie van het collectiebeheer waarborgt de continuïteit en kwaliteit van het beheer. In de administratieve organisatie zijn de procedures voor het beheer vastgelegd. Het museum toetst of de beschreven procedures juist worden toegepast en voert periodiek een evaluatie van de procedures uit.

8.2 Bevindingen

Het museum beschikt gedeeltelijk over vastgestelde procedures voor het collectiebeheer. Dit geeft het museum aan in de monitor en is bevestigd tijdens de inspectie. Zo is toegelicht dat de afdeling Wetenschap niet over vastgestelde procedures beschikt, maar sinds de oprichting heeft geïnvesteerd in de aansturing en afstemming van het collectiebeheer. Het restauratieatelier van de afdeling Kunst beschikt over een draaiboek met protocollen. Dit voorziet onder andere in een schimmelprotocol, instructies voor het hanteren van boeken en archiefstukken en een schoonmaakschema. Daarnaast geeft het museum aan vooral te hechten aan kennisbevordering van het personeel door het volgen van in- en externe trainingen.

8.3 Conclusies

- Het museum handelt vooral pragmatisch en bevordert langs verschillende wegen de kwaliteit van het collectiebeheer.
- Door het gedeeltelijk ontbreken van vastgestelde schriftelijke procedures is er onvoldoende borging van kennis en afspraken over te hanteren werkwijzen. Dit kan gevolgen hebben voor de continuïteit en kwaliteit van het collectiebeheer.

8.4 Aanbevelingen

- Inventariseer welke procedures voor registratie, conservering en restauratie nog dienen te worden vastgesteld in aanvulling op de bestaande procedures. Gebruik hiervoor de in het museale veld beschikbare handleidingen.

Bronnen

De inspectie van Teylers Museum is uitgevoerd door 2 senior inspecteurs bij de Erfgoedinspectie.

Lijst van gesprekspartners

- Directeur Teylers
- Hoofdconservator afdeling Wetenschap
- Hoofd collectiebeheer afdeling Wetenschap
- Hoofdconservator afdeling Kunst
- Collectiemedewerker afdeling Kunst
- Conservator numismatische collectie
- Hoofd Restauratieatelier
- Zakelijk manager
- Hoofd Beveiliging

Lijst van geraadpleegde documenten

- Activiteitenplan 2017-2020
- Jaarverslag 2015
- Collectieplan (update kerndelen 2014)
- BHV en CHV-Organisatieplan
- Integrated Pestmanagementplan 2016 en offerte
- Diverse handelingsprotocollen en verslagen
- Meetgegevens klimaatbeheersing
- Offerte externe boekenopslag
- Monitor Erfgoedinspectie 2015-2016

Profiel Teylers Museum

In onderstaand profiel is een beknopte schets gegeven van de geschiedenis van het museum, de samenstelling van de collectie, de museale gebouwen, actuele ontwikkelingen en de organisatie van het collectiebeheer. Het is onder andere ontleend aan het activiteitenplan 2017-2020 en aan het collectieplan van het museum.

Teylers Museum is genoemd naar Pieter Teyler van der Hulst (1702-1778), een vermogende Haarlemse zijdefabrikant en bankier. Het museum is het eerste en oudste museum van Nederland. De diverse collecties van het Museum zijn nagenoeg ongeschonden overgeleverd en het is het enige museum ter wereld met een authentiek gebouw en interieur uit de achttiende eeuw.

De collectie omvat ca. 225.000 voorwerpen en is in eigendom van Teylers Stichting. De collectie is opgebouwd uit:

- De collectie instrumenten (2.000). De Elektriseermachine uit 1784 is de grootste ter wereld.
- De collecties fossielen en mineralen (40.000). Hiertoe behoort het eerste vondstexemplaar van de Mosasaurus.
- De collectie boeken en tijdschriften (127.000). Het enige complete exemplaar ter wereld van de Encyclopédie Méthodique (195 delen) maakt deel uit van deze collectie.
- De munt- en penningcollectie (20.000). Hierin bevinden zich met topstukken uit de Gouden Eeuw.
- De collectie prenten, tekeningen en schilderijen (39.000). Deze collectie bestaat onder andere tekeningen van Michelangelo en Rafaël en schilderijen van Koekkoek, Mesdag en Israëls.

De collectie is grotendeels in de authentieke opstelling tentoongesteld in het museumgebouw. De depotcollectie bevindt zich in hoofdzaak in het gebouw Zegelwaarden, dat met het museum is verbonden. In dit gebouw bevinden zich ook de kantoorfuncties. De boekencollectie is ook opgeslagen in verschillende andere ruimten in het museumgebouw, zoals in het zolderdepot. Daarnaast is een deel van de boekencollectie sinds een aantal jaar extern opgeslagen bij een verhuisbedrijf.

De externe opslag van boeken hangt samen met een verbouwing van het Fundatiehuis en het Lorentzlaboratorium. Deze delen van het museumcomplex krijgen in de komende periode een publieksfunctie als onderdeel van de transformatie naar een contextuele presentatie. Hiermee beoogt het museum de samenhang tussen collecties, gebouw en geschiedenis te presenteren in het Grote Verhaal van Teyler.

De Stichting tot Beheer en Instandhouding van Teylers Museum is verantwoordelijk voor de uitvoering van alle museale activiteiten. In 2014 is een herinrichting van de organisatie van het museum doorgevoerd. Uit de vijf kabinetten zijn twee afdelingen gevormd die zijn belast met het beheer van de collectie. De afdeling Kunst beheert de kunstcollectie (schilderijen, prenten en tekeningen) en de numismatische collectie. De afdeling Wetenschap beheert de collecties instrumenten, fossielen, mineralen en boeken en tijdschriften. Beide afdelingen worden aangestuurd door een hoofdconservator.

Colofon

Erfgoedinspectie
Rijnstraat 50
Postbus 16478 (IPC 3500)
2500 BL Den Haag

Tel: 070 4124012
E: info@erfgoedinspectie.nl
www.erfgoedinspectie.nl

Den Haag, maart 2017

